

N:o 29.

Af herr **Hellberg**, om tilläggsarfvode åt extra provinsialläkarne i Tärna och Stensele distrikt.

Tillsättandet af de flere gånger ledigförklarade extra provinsialläkaretjänsterna i Tärna och Stensele distrikt inom Västerbottens läns lappmark låter allt fortfarande vänta på sig af det skäl, att inga sökande anmäla sig till dessa befattningar. För kort tid sedan eller närmare bestämdt den 2 och 4 januari detta år hafva återigen ansökningstiderna till dessa tjänster utgått, men med samma resultat. Orsaken härtill torde svåriligen vara att söka däri, att läkarebrist skulle råda i landet, utan får säkerligen helt och hållet tillskrifvas den omständigheten, att de förmåner, som dessa platser erbjuda, icke äro tillräckligt goda och lockande för de unga läkarne. De flesta af dem ha åsamkat sig stora studieskulder och behöfva därför något så när goda inkomster, men sådana stå ej till buds i dessa socknar. Lönen är visserligen den för extra provinsialläkare i allmänhet vanliga, men praktiken är föga gifvande. Befolkningen, som är fattig, har icke råd att hemta hem läkaren, enär de vidsträckta afstånden göra resorna för dyrbara. Lefnadsomkostnaderna äro höga och skatterna äro synnerligen stora. Äfven i andra hänseenden, det torde man kunna medgifva, äro dessa platser föga tilltalande.

Tärna och Stensele kommuner hafva tillsammans ett ytinnehåll af icke mindre än 8,357,7 kvm. Tärna, Stensele och Lycksele socknar utgjorde år 1899 tillsammans ett ordinarie provinsialläkaredistrikt, men då det då ansågs omöjligt för den i Lycksele bosatte provinsialläkaren att bestrida läkarevården i dessa aflägsna delar af distriktet, utbrötos Tärna och Stensele kommuner ur det ordinarie provinsialläkaredistriktet för att bilda 2 extra provinsialläkaredistrikt med hvar sin extra provinsialläkare. Till läkarnes aflöning bidrogo kommuner och landsting

hvardera med 750 kronor samt staten med lika mycket som dessa tillsammans eller med 1,500 kr., hvarigenom den sammanlagda aflöningen utgjordes och fortfarande utgöres af 3,000 kr.

Befolkningen i Tärna uppgick den 31 december 1908 till 1,400 personer. Byarne ligga spridda inom den vidsträckta socknen, de längst bort belägna hafva icke mindre än 7 mil till Tärna kyrkoby. Den närmast tillgänglige läkaren, sedan socknen blifvit af med sin egen, var den i Stensele kyrkoplats befintlige under den tid, då den platsen var besatt, och till hvilken man från Tärna kyrkoby då hade 14,5 mil. Sedan det nu visat sig omöjligt att få någon sökande äfven till den tjänsten, är afståndet för Tärnaboarne till närmast boende läkare, den i Lycksele bosatte provinsialläkaren, icke mindre än 24,5 mil. Kommunikationsmedel saknas dessutom, landsvägar finnas nämligen ej inom denna kommun, hvarför man under vår, sommar och höst är hänvisad till gång och rodd. Vintertiden tager man sig någorlunda hjälpligt fram med släddon. Lefnadsomkostnaderna äro höga, förnödenheterna måste nämligen tagas dels från Mo i Norge och dels från den 31 mil aflägsset belägna stationen Hällnäs å norra stambanan. Skatterna äro äfvenledes mycket höga, såsom exempel hvarpå torde förtjena anföras, att den siste innehafvaren af extra provinsialläkaretjensten uppgifver sig hafva betalt i kronoskatt 150 kr. och i kommunalskatt 575 kr. Då därtill kommer hyra med 200 kr. af en bostad, som är synnerligen usel i alla afseenden — och någon annan står ej att uppbringa — återstår ej stort mera än 2,000 kr. af läkarens förut till 3,000 kr. omnämnda lön. Därtill kommer att inkomsten af den enskilda praktiken, enligt samme läkares uppgift, uppgår till högst 500 kr.

Tjänsten var till mesta tiden besatt till 1 oktober 1904, därefter obesatt till i februari 1905, men från början af år 1906 har den varit och är fortfarande utan innehafvare. Ansökningstiden utgick den $\frac{24}{3}$ 1906, men ingen sökande anmälde sig. Samma var förhållandet den $\frac{30}{4}$, $\frac{5}{6}$ och $\frac{27}{10}$ 1906. Medicinalstyrelsen gjorde då ett uppehåll på närmare två år med att anslå den ledig eller den $\frac{7}{8}$ 1908 och sedan den $\frac{11}{9}$ samma år, men ingen sökande anmälde sig; och vid sista ansökningstidens utgång den 4 januari detta år hade platsen fortfarande icke lockat någon sökande.

Stensele socken har ett invånareantal, som den 31 sistlidne december uppgick till 3,472 personer. Befolkningen är här också mindre bemedlad, boende i större och mindre byar, af hvilka de längst bort belägna hafva icke mindre än 8 mil till läkaren i Stensele kyrkoplats. Då nu platsen är obesatt, finnes ingen läkare på närmare håll än Lycksele,

dit det är 10 mil från Stensele kyrkoby. Socknen är så till vida bättre lottad på kommunikationer än systerkommunen Tärna, att allmänna landsvägen från Lycksele fortsätter fram genom densamma till Stensele kyrkoby, men där slutar den, således ungefär midt i socknen. För öfrigt är befolkningen här som i Tärna hänvisad till miltals gång och rodd från och till sina byar icke allenast under sommaren utan för öfrigt under de tider af året, då det hvarken bär eller brister på myrarne och vattendragen. Hvad detta betyder — fränsedt ekonomiska och andra hänseenden — vid sjukdomsfall, olycksfall och barnsnöd, ligger i öppen dag. — Lifsförnödenheterna, som stå till afsevärdt höga pris, kunna endast tagas från det 10 mil aflägsna Lycksele äfvensom från den förut omnämnda stationen Hällnäs på norra stambanan, till hvilken afståndet från Stensele kyrkoplats är 16,5 mil. Att denna långa transport är förenad med kostnader, som betydligt höja priset på mjölsäcken, på sockret och kaffet — för att nu endast taga ett par exempel — behöfver ej påpekas liksom ej heller att detta i ännu högre grad naturligtvis gäller för befolkningen i Tärna, som bor 14,5 mil ändå längre bort. — Skatterna äro äfven här osedvanligt höga. Siste innehafvaren af extra provinsiälläkaretjänsten härstädes uppgifver sin kronoskatt till 180 kr. och kommunalskatt till 600 kr. I hyra betalade han för en dålig bostad 200 kronor, tillsammans sålunda i rundt tal 1,000 kr., ett ganska kännbart afdrag ifrån en lön på 3,000 kr., isynnerhet då därtill kommer, att förtjänsten på den enskilda praktiken icke kan uppdrivas högre än till 1,000 kr.

Tjänsten har varit besatt till i början af maj 1908. Vid ansökningstidens utgång den ²⁰/₆ 1908 fanns ingen sökande; vid utgången af förnyad ansökning den ¹/₁₀ 1908 anmälde sig visserligen en sökande, som dock omedelbart återtog sin ansökan, sedan han gjort sig underrättad om inkomst- och andra förhållanden. Vid sista ansökningstidens utgång eller den 2 januari detta år förefanns ingen sökande.

De, som sitta i välordnade samhällen med en fördelaktigt anordnad läkare- och hälsovård, kunna väl knappast föreställa sig, huru svårt och mången gång riskabelt det skall kännas och vara för våra i detta viktiga stycke så vanlottade medmänniskor. Det är visserligen sant, att läkarevården och hvad därmed äger sammanhang kostar de skattebetalande afsevärda penningar, men detta anses väl ändå i allmänhet uppvägas af de stora fördelar som därmed äro förenade. Befolkningens i dessa båda socknar behof af läkarevård måste nödvändigt tillgodoses; själf kan den ej på några villkor tänkas vara i stånd att offra mera än den redan, tillsammans med landstinget, iklädt sig. Någon invänder

kanske, att detta blifver att tillgripa extraordinära åtgärder, och sådana böra om möjligt i allmänhet undvikas. Men för statsmakterna torde det vara nödvändigt att tillse, att icke i vidsträckta trakter, där i öfrigt förutsättningar för en läkareverksamhet finnas, många människor, som dessutom i alla andra afseenden äro vanlottade, nödgas vid inträffande olycks- och sjukdomsfall stå utan allt bistånd, därför att läkarehjälpen icke finnes att tillgå inom rimliga afstånd.

Men det är alldeles tydligt att i detta fall intet står att göra, därest ej statsmakterna träda emellan och ordna de resp. läkarnes löneförmåner på ett sådant sätt, att kompetenta personer kunna finna det med sin ekonomiska fördel öfverensstämmande att söka platserna i fråga. Detta senare skulle lättare kunna ernås, om Riksdagen på extra stat beviljade ett årsanslag af 1,500 kr. till hvardera af de med 3,000 kr. af kommuner och landsting samt med bidrag af staten förut aflönade extra provinsialläkaretjänsterna i Tärna och Stensele distrikt, till dess omreglering skett af rikets provinsialläkaredistrikt enligt det betänkande, som afgifvits af den för sådant ändamål tillsatta kommitté, och uti hvilket betänkande bland annat föreslås, att Stensele extra provinsialläkaredistrikt måtte förvandlas till ordinarie distrikt med för läkaren 4,000 kronors lön och 500 kronor i s. k. fixa tjänstgöringspenningar eller tillsammans 4,500 kr. i kontanta löneförmåner.

På grund af hvad sålunda här ofvan anförts, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville på extra stat för år 1910 bevilja ett anslag af 4,500 kronor att användas såsom tilläggsarfvide för extra provinsialläkaretjänsterna i Tärna och Stensele distrikt, dels med 1,500 kr. för hvardera under år 1910, dels med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel vid eventuell tillsättning af platserna redan innevarande år använda 1,500 kronor med lämplig fördelning efter den tid då platserna tillträdas.

Stockholm den 24 januari 1909.

E. F. Hellberg.